

IMPLEMENTAREA NOULUI MECANISM DE EVALUARE SCHENGEN

I. CADRUL LEGAL. ASPECTE GENERALE

Implementarea noului mecanism de evaluare se realizează în conformitate cu prevederile *Regulamentului (UE) nr. 1053/2013 al Consiliului din 7 octombrie 2013 de instituire a unui mecanism de evaluare și monitorizare în vederea verificării aplicării acquis-ului Schengen și de abrogare a Deciziei Comitetului executiv din 16 septembrie 1998 de instituire a Comitetului permanent pentru evaluarea și punerea în aplicare a Acordului Schengen.*

1. Responsabilități

Statele membre și Comisia răspund în comun de punerea în aplicare a mecanismului de evaluare și monitorizare, cu sprijinul organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii implicate în punerea în aplicare a *acquis*-ului Schengen.

Comisia are un rol de coordonare globală în legătură cu stabilirea programelor anuale și multianuale de evaluare, elaborarea chestionarului și stabilirea calendarului vizitelor, desfășurarea vizitelor și elaborarea rapoartelor de evaluare și a recomandărilor. De asemenea, aceasta asigură acțiunile ulterioare (procedura de *follow-up*) și monitorizarea rapoartelor de evaluare și a recomandărilor.

Statele membre și Comisia cooperează pe deplin pe parcursul tuturor etapelor evaluării, în special prin intermediul participării în cadrul echipelor de evaluare, dar și în cadrul activităților *Comitetului comitologic pentru implementarea noului mecanism de evaluare - Comitetul Schengen* (reprezentanți ai statelor membre UE și asociate), care asistă Comisia Europeană în procesul de implementare a noului mecanism de evaluare Schengen. Până în prezent au avut loc 13 reuniuni ale Comitetului, în care România este reprezentată de către Direcția Schengen din Ministerul Afacerilor Interne.

Toate actele adoptate de Comisie (decizii de implementare) au la bază avizul Comitetului: *programul multianual, prima secțiune a programului anual de evaluare¹, Chestionarul Schengen, rapoartele de evaluare, planurile de acțiune pentru remedierea deficiențelor.* Cu implicarea Comitetului au fost elaborate și adoptate, de asemenea, *Ghidul privind efectuarea evaluărilor Schengen și Liniile directoare generale privind aranjamentele de ordin practic pentru vizitele neanunțate la frontierele interne.*

2. Scurtă prezentare a noțiunii de evaluare Schengen. Domenii evaluate. Tipuri de evaluări

Evaluările pot avea ca obiect toate aspectele *acquis*-ului Schengen, inclusiv aplicarea eficientă de către statele membre a măsurilor complementare în domeniile: *frontiere externe, politica comună de vize, Sistemul de Informații Schengen (SIS), protecția datelor, cooperare polițienească, returnare, precum și absența controalelor la frontierele interne.* În cadrul tuturor evaluărilor sunt urmărite și aspecte legate de funcționarea autorităților care aplică *acquis*-ul Schengen.

Evaluările pot consta în chestionare și în vizite la fața locului, care pot fi **anunțate** sau **neanunțate**. Vizitele la fața locului anunțate sunt precedate de un chestionar. În funcție de necesități, vizitele la fața locului și chestionarele pot fi utilizate independent sau împreună la evaluarea anumitor state membre și/sau a unor domenii specifice.

Programul multianual este stabilit pentru o perioadă de 5 ani. Programul anual se instituie cel târziu până la data de 31 octombrie a anului precedent celui la care se referă calendarul respectiv.

¹ A doua secțiune din programul anual (vizite neanunțate) are caracter secret.

Programele sunt adoptate de Comisie cu avizul Comitetului și sunt transmise Parlamentului European și Consiliului UE.

3. Etapele procesului de evaluare Schengen:

- *stabilirea echipei de evaluare* (2 reprezentanți ai Comisiei, maxim 8 experți din partea statelor membre pentru vizite anunțate / 6 pentru vizite neanunțate, reprezentanți ai agențiilor europene cu responsabilități în domeniul evaluat – FRONTEX, eu-LISA, EUROPOL); desemnarea a 2 experți coordonatori (*leading experts*) din partea Comisiei, respectiv a statelor membre;
- *stabilirea programului de evaluare* (inclusiv pe baza analizelor FRONTEX și ale altor agenții) de către Comisia Europeană și statul evaluat;
- *derularea vizitei la fața locului* sau evaluarea pe bază de chestionar;
- *elaborarea proiectului de raport și a proiectului de recomandări* în timpul vizitei, de către echipa de evaluare:
 - ✓ **raportul de evaluare**, ale cărui constatări sunt incluse în trei categorii: (a) conforme (*în special bune practici*); (b) conforme, dar necesită îmbunătățiri; (c) neconforme (*încălcarea / nerespectarea acquis-ului Schengen*);
 - ✓ **recomandări privind acțiuni de remediere** a deficiențelor identificate pe parcursul evaluării;
- *adoptarea raportului de către Comisie* cu avizul Comitetului (decizie de implementare);
- *adoptarea recomandărilor de către Consiliu*, după discutarea în grupul de lucru Aspecte Schengen – Evaluare / Sch-Eval (decizie de implementare);
- *transmiterea recomandărilor către Parlamentul European și parlamentele naționale*;
- *activitatea de follow-up*:
 - elaborarea și monitorizarea unui Plan de Acțiune conținând măsuri pentru remedierea deficiențelor identificate în raportul de evaluare;
 - informarea Parlamentului European și a Consiliului cu privire la punerea în aplicare a planurilor de acțiune sau a măsurilor de îmbunătățire.

II. STADIUL EVALUĂRILOR SCHENGEN

Primul program de evaluare multianual 2014-2019² stabilește următorul calendar:

2015: Austria, Belgia, Olanda, Germania, Liechtenstein;

2016: Luxemburg, Croația, Italia, Grecia, Franța, Malta;

2017: Danemarca, Islanda, Norvegia, Portugalia, Spania, Suedia;

2018: Elveția, Estonia, Finlanda, Letonia, Lituania;

2019: Cehia, Slovacia, Slovenia, Polonia, Ungaria.

Pe lângă derularea vizitelor anunțate în statele programate, **în 2015 au avut loc 8 vizite neanunțate** (5 în domeniul managementului frontierelor externe – Suedia, Spania, Ungaria, Polonia, Grecia și 3 în domeniul absenței controalelor la frontierele interne – Franța/Germania, Letonia/Lituania, Elveția/Italia).

De asemenea, în conformitate cu regulile aplicabile în cadrul vechiului mecanism, s-au derulat **2 evaluări în domeniul SIS**: reevaluarea Poloniei și evaluarea Marii Britanii.

Până în prezent, **în 2016** au avut loc evaluările anunțate ale Luxemburg, Italiei și Croației și o **vizită neanunțată** în domeniul managementului frontierelor externe – Danemarca.

III. STATUTUL ROMÂNIEI ÎN CADRUL NOULUI MECANISM DE EVALUARE SCHENGEN

1. Aspecte generale

Procesul de evaluare Schengen a României s-a desfășurat în baza Deciziei Comitetului Executiv SCH/Com-ex (98) 26 def de instituire a Comitetului permanent pentru evaluarea și punerea în aplicare a Acordului Schengen (în prezent abrogată) și a art. 4 alin. 2 din Actul de Aderare a României la UE³.

² În 2014 nu a fost derulată nicio evaluare, deoarece regulamentul nr. 1053/2013 a intrat în vigoare în luna noiembrie 2014.

Noul cadru juridic în vigoare (Regulamentul nr. 1053/2013) conține o referire expresă la situația României (și Bulgariei) în considerentul 28 și art.1, alin. 1, lit.b), care exceptează de la aplicabilitatea acestor prevederi statele a căror evaluare a fost deja încheiată, dar în cazul cărora nu s-a adoptat o decizie a Consiliului.

Programul multianual cuprinde, de asemenea, o mențiune specială în acest sens, respectiv faptul că România și Bulgaria vor fi incluse în noile cicluri de evaluare Schengen, respectiv în programele multianuale și anuale instituite de regulament, după adoptarea Deciziei privind aplicarea integrală a acquis-ului Schengen în cele două state.

2. Participarea la evaluări

Punctul de contact al României pentru toate tipurile de evaluări Schengen este Direcția Schengen din cadrul MAI.

România este unul din cele mai active state membre care desemnează experți pentru vizitele de evaluare. Până în prezent, rata de selecție a experților români la evaluări este de 73%:

Nr. crt.	Domeniu de evaluare/Instituții participante	2015	Trim. I 2016	Total
1.	<i>Frontiere – aeriene, maritime, terestre</i>	7 / 6	6 / 5	85%
2.	<i>Returnare</i>	4 / 2	2 / 1	50%
3.	<i>Cooperare polițienească</i>	5 / 4	2 / 2	86%
4.	<i>SIS</i>	6 / 4	2 / 1	63%
5.	<i>Protecția datelor</i>	5 / 5	4 / 4	100%
6.	<i>Politica comună de vize</i>	3 / 1	3 / 1	33%
7.	<i>Vizite neanunțate (frontiere externe / interne)</i>	8 / 6	2 / 1	70%
TOTAL		38 / 28 74%	21 / 15 72%	73%

3. Pregătirea evaluatorilor Schengen

Punctul de contact pentru pregătirea evaluatorilor Schengen este Direcția Schengen din cadrul MAI. În cadrul noului mecanism este acordată o importanță deosebită pregătirii evaluatorilor Schengen (*inclusiv cu privire la respectarea drepturilor fundamentale*), în cooperare cu agențiile europene relevante. Experții care participă la evaluări trebuie să dețină cunoștințe teoretice solide și experiență practică în domeniile vizate de mecanismul de evaluare, precum și cunoștințe temeinice privind principiile, procedurile și tehnicile de evaluare.

Participarea specialiștilor români la cursurile de profil organizate până în prezent⁴ este următoarea:

- *managementul frontierei* (FRONTEX): 23 experți;
- *cooperare polițienească* (CEPOL): 2 experți;
- *SIS/SIRENE* (CEPOL): 3 experți;
- *returnare* (FRONTEX): 2 experți;
- *vize* (Comisia, state membre): 2 experți.

³ Actul privind condițiile de aderare a Republicii Bulgaria și a României și adaptările tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană, anexat Tratatului de aderare, ratificat prin Legea nr. 157/2005.

⁴ Cursurile organizate de CEPOL sunt comune *cooperare polițienească – SIS*. Nu au fost organizate cursuri în domeniul *protecției datelor*.